

KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİNİN TASARRUF ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Prof. Dr. Şükrü KIZILOĞ
Prof. Dr. Cem KILIÇ
Doç. Dr. İbrahim TOKATLIOĞLU

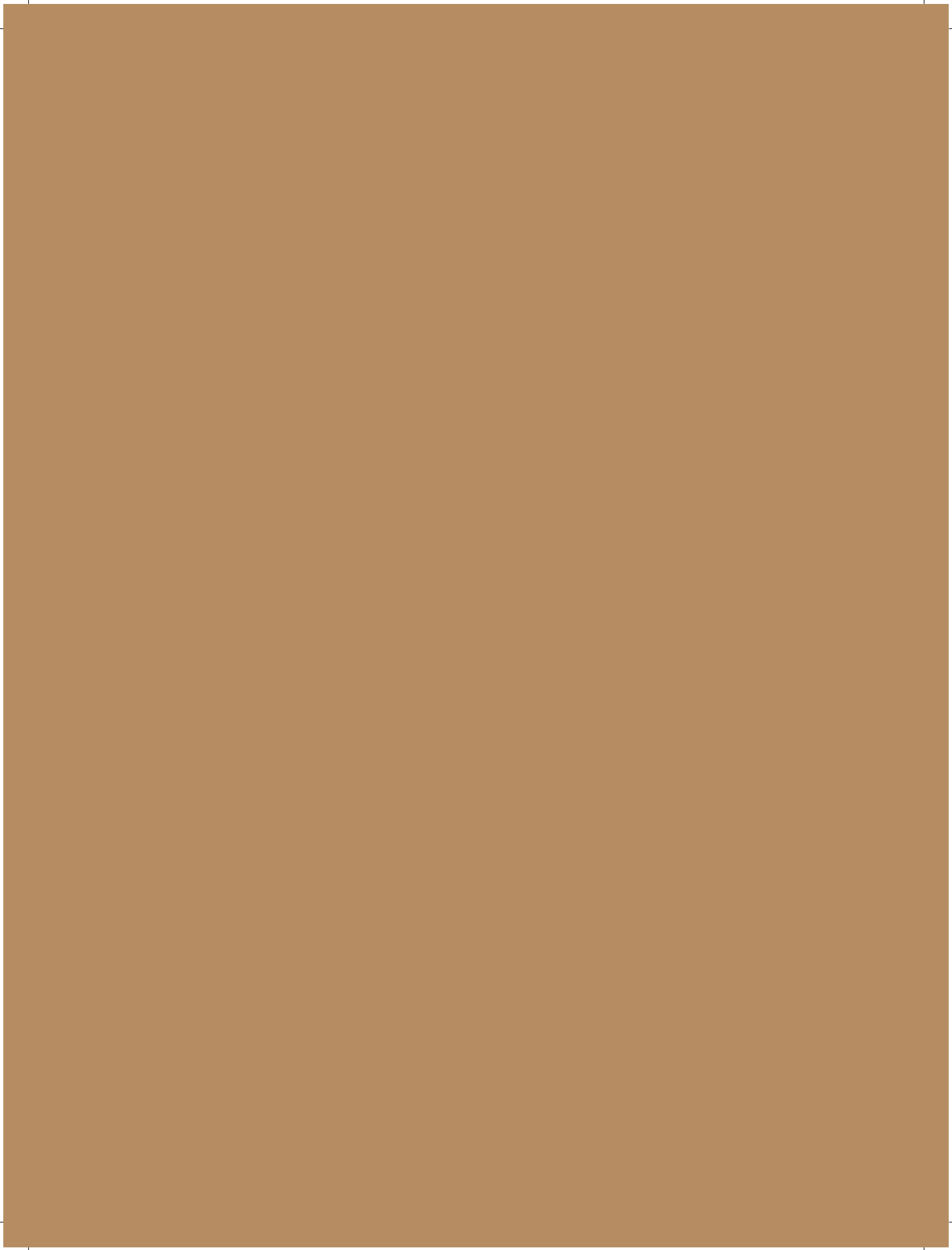
VE

EKONOMİK KATKILAR RAPORU

2011 Özeti

B K M

BANKALARARASI
KART MERKEZİ

**KARTLI ÖDEME
SİSTEMLERİNİN
TASARRUF ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ
VE
EKONOMİK KATKILAR
RAPORU 2011 Özeti**

Prof. Dr. Şükrü KIZILOĞ
Prof. Dr. Cem KILIÇ
Doç. Dr. İbrahim TOKATLIOĞLU

**BANKALARARASI
KART MERKEZİ**

**KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİNİN TASARRUF ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE
EKONOMİK KATKILAR RAPORU**

2011 Özeti

Hazırlayan: *ultra**rpm***

Görsel tasarım: *Salon*

Grafik Uygulama: *Kadir Ateş*

Baskı: *A4 Ofset Matbaacılık*

Aralık 2011

İÇİNDEKİLER

KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİ İLE TASARRUF ARASINDAKİ ETKİLEŞİM	8
KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİ İLE ÜRETİM ARASINDAKİ ETKİLEŞİM	18
KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİ İLE ENFLASYON ARASINDAKİ İLİŞKİ	26
KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİNİN KAYITDIŞI EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	34
TÜRKİYE’NİN SOSYO EKONOMİK STATÜ GRUPLARI	42

SUNUŞ

Kredi kartı kullanımı, bireyler açısından olduğu kadar Türkiye ekonomisi yönünden de son derece önemli. Nitekim, yıllar itibariyle kredi kartı kullanım oranının düzenli olarak artması da bunun göstergesi. Son 10 yılda, kredi kartı harcamalarının GSYİH'ye oranı ile tüketim harcamalarında kart kullanım oranının üç kat artması da bunu kanıtlıyor.

Bireyler açısından, yaptıkları harcama tutarını izleyen ayda ödemekle sağlanan sıfır maliyetli bir başka anlatımla "faizsiz kredi" avantajı başta olmak üzere, yurt içinde veya yurt dışında iken cebinde, cüzdanında veya çantasında sürekli nakit bulundurma soruna çözüm olması ve bundan kaynaklanan riskleri ortadan kaldırması, istenilmesi halinde ödemelerin taksitlendirilmesi, promosyon ve sigorta hizmetleri, hemen akla gelen avantajlar.

Ülke ekonomisi açısından da enflasyonu düşürmesi, istihdamı artırması, kayıt dışılığı ve buna bağlı olarak vergi kayıp ve kaçacağını azaltıp vergi gelirlerini artırması, vade farkı ödenmesini ortadan kaldırması, akla ilk gelen avantajları.

Daha önce yapmış olduğumuz "Kartlı Ödeme Sistemleri ve 2008 krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri-Ekonomik Katkıları Raporu", Gazi Üniversitesi Maliye ve Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yayımlanmış ve büyük ilgi görerek bir kaç baskı yapmıştı.

Elinizde bulunan çalışmamız, bir öncekinin devamı niteliğinde.

Önceki çalışmamızın en çarpıcı yönlerinden biri olan "Kredi kartı ile enflasyon arasındaki ilişki" kısaca açıklandıktan sonra bu çalışmada ağırlıklı olarak "Kredi kartı kullanımı ve tasarruf arasındaki etkileşim" ayrıntılı olarak ele alındı. Bu güne kadar hiç vurgulanmayan yönleri, örnekler ve grafiklerle birlikte açıklandı. Hemen ardından da "Kredi kartı harcamalarının kayıt dışı ekonomi üzerindeki etkileri" ele alındı ve vergi gelirleri üzerindeki olumlu etkilerine yer verildi.

Raporumuzun incelenmesinden de fark edileceği üzere, kredi kartlarının gerek tüketici gerekse ülke ekonomisi üzerinde, çok önemli etkileri var. Kredi kartı kullanımının yaygınlaşmasına bağlı olarak, bu avantajlar daha da artabilecek.

Prof.Dr. Şükrü Kızılot

Türkiye’de ödeme sistemleri sektörünün son derece gelişmiş bir altyapısı bulunmaktadır. Bu altyapı ile birçok Avrupa ülkesinin ithal etmek istediği modeller geliştirilmektedir. Türkiye, dünyanın bile takip ettiği bir ödeme sistemleri modeline sahiptir. Türk halkının ihtiyaçları göze alınarak geliştirilen çözümler yakalanan başarının en önemli unsurlarından birisidir.

Aralık 2011 itibarıyla 50 milyonu aşan kredi kartı sayısı, 2 milyona yakın POS terminali, 31 binin üzerinde ATM ve 80 milyon civarında banka kartı adedi ile Türkiye Ödeme Sistemleri Sektörü, Avrupa’da üçüncü en büyük pazar konumundadır.

Ödeme sistemlerinin yaygınlaşmasının ekonomiye sağlamakta olduğu katkılar bugüne kadar bir çok akademik çalışmaya konu olmuş ve birçok olumlu sonuç ortaya konulmuştur.

Bu çerçevede Gazi Üniversitesi İİBF Maliye Bölüm Başkanı Prof. Dr. Şükrü Kızılot’un önderliğinde, Prof. Dr. Cem Kılıç ve Doç. Dr. İbrahim Tokatlıoğlu tarafından hazırlanan “Kartlı Ödeme Sistemleri” nin Ekonomik Katkıları ve Tasarruf Üzerindeki Etkileri” isimli rapor bir kez daha ödeme sistemlerinin son derece önemli katkılarını ortaya koymaktadır.

Hazırlanan raporun en önemli yanlarından birisi ise bugüne kadarki yaklaşımların biraz daha dışına çıkıp, kredi kartı tasarruf ilişkisinin irdelenmiş olmasıdır. Bulgular, pozitif bir etkileşimi işaret etmekte, kredi kartlarının tasarruf üzerinde de olumlu bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu açıdan çalışma, bir ilk niteliği de taşımaktadır.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadelede en önemli silahların başında yer almakta olan, bu sayede de vergi gelirlerini arttıran ve istihdam sorununu azaltan ödeme sistemleri, ayrıca tüketicilere günlük hayatlarında sağlamakta olduğu faydalar ile de göze çarpmaktadır.

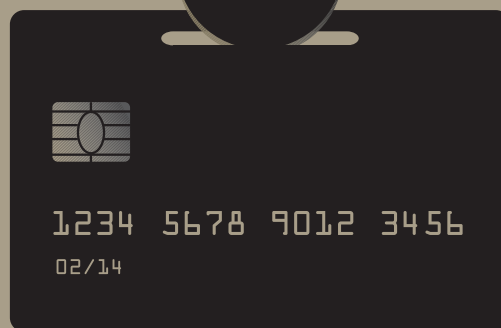
Bu raporu, “2023 Nakitsiz Ödemeler” hedefinin önemli adımlarından birisi olması sebebi ile sizlerle de paylaşmak istedik.

Bu vesile ile 2012 yılının sizlere ve sevdiklerinize esenlikler getirmesini ve nakite karşı mücadelemizde katkı ve desteğinizi dileriz.

Saygılarımla,

Dr. Soner CANKO

Genel Müdür
BKM A.Ş.

KARTLI ÖDEME
SİSTEMLERİ
İLE
TASARRUF
ARASINDAKİ
ETKİLEŞİM

Tasarruf “gelecekte” daha çok tüketebilmek için “bugün” daha az tüketmeye razı olmak eğilimidir. Tüketicilerin “bugün” tüketmesini teşvik edecek unsurların azaltılması ve/veya “gelecekte” tüketmenin teşvik edilmesi ülkedeki tasarruf eğilimini ve nihayetinde de tasarruf miktarlarını artıracaktır. İktisat literatüründe kredi kartlarının “bugünkü” tüketimi artırdığına yönelik yaygın bir inanış vardır. Ancak bu inanış kredi kartına yönelik bazı haksızlıklar da taşımaktadır. Kredi kartı “bugünkü” tüketimi artırıyor gibi görünse de aslında tam olarak yaptığı etki gelecek dönem gelirlerini harcatmasıdır.

Temel olarak tasarrufları belirleyen etmenleri şöyle sıralayabiliriz: Gelir düzeyi, reel faiz oranı, büyüme oranı, hanehalkı servet stoku, beşeri ve beşeri olmayan sermaye düzeyi, enflasyon düzeyi, kredi imkanları ve yaş, sosyal güvenlik düzeyi gibi demografik değişkenler.

Kartlı Ödeme Sistemi hanehalklarının para talebini azaltarak tasarrufların artmasına yardımcı olur.

Kartlı ödeme sistemleri kişilerin yanında taşımak istediği para miktarını azaltarak tasarrufları artırmaktadır.

Kartlı Ödeme Sistemi kişilerin tüketimlerini artırarak büyüme için gerekli talebin yaratılmasına yardımcı olur. Ancak kartlı ödeme sistemi kişilerin para taleplerini de düşürmektedir. Yani kartlı ödeme sistemleri bir yandan üretimi artırırken bir yandan da kişilerin işlem güdüsü ile para taleplerini azaltmaktadır. **Kişilerin para talebindeki azalma para arzının sabit olduğu varsayımı ile ülkedeki faiz oranlarını azaltacaktır.**

Kişilerin geliri değişmeden para talebindeki düşüş, hanehalklarının ödünç verilebilir fon arzlarını artıracaktır. Bu bir yandan hanehalklarının tasarruf artışı anlamına gelirken diğer yandan da büyümeyi tetikleyecek yatırım imkânlarındaki artış anlamına gelmektedir. Ayrıca kartlı ödeme sisteminin kullanılması hanehalklarının günlük işlemleri için yanında tutmak istedikleri para miktarında önemli azalmalara neden olmaktadır. Hanehalkları tüketim harcamalarını azaltmadan tasarruf miktarlarını artırma imkânına kavuşmaktadırlar. Bunun yanında kredi kartındaki taksitlendirme imkânları hanehalklarının yine tüketimlerini azaltmadan uzun dönem gelirlerini gözeterek tasarruflarını arttırmaya sevk etmektedir. **Böylece bir yandan büyümenin ihtiyaç duyduğu talebi yaratarak diğer taraftan da büyümeyi sağlayan yatırımlara finansman oluşturmaktadır.**

Alışverişin kartlı ödeme sistemi ile yapılması nakit paranın tedavülünü kısmen de olsa sınırlandırarak harcamaları kaydi para şeklinde ödemeler haline dönüştürdüğünden, ülke ekonomisi açısından kullanılabilir tasarrufun bankalar nezdinde birikmesine katkıda bulunmaktadır.¹ Dolayısıyla kartlı ödeme sistemini bir yandan faizin düşürülmesinde diğer yandan da tasarrufların artırılmasında etkin olabilecek bir araç olarak kullanmak mümkündür.

“1995 yılında Duca ve Whitesell’in kredi kartı kullanımındaki artışın vadesiz mevduat hesaplarında tutulan para miktarını azalttığına ilişkin yapmış oldukları kesit verisi çalışmasının bulgularında, kredi kartının kullanımındaki her % 10’luk artışa karşılık vadesiz mevduat hesaplarında %9’luk azalma gerçekleştiği gözlemlenmiştir.”² Azalan bu vadesiz mevduatın -harcamalar kredi kartı ile yapıldığı için- vadeli mevduata veya diğer tasarruf araçlarına yöneldiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

1. Kaya, Feridun 2009 Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması TBB Yayın No: 263 Ocak, s:94.

2. Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme Sistemleri Ekonomik Katkıları Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara, s:105

Kartlı ödeme sistemleri taksit imkânı sağlayarak hanehalklarının tasarruflarını artırmaktadır.

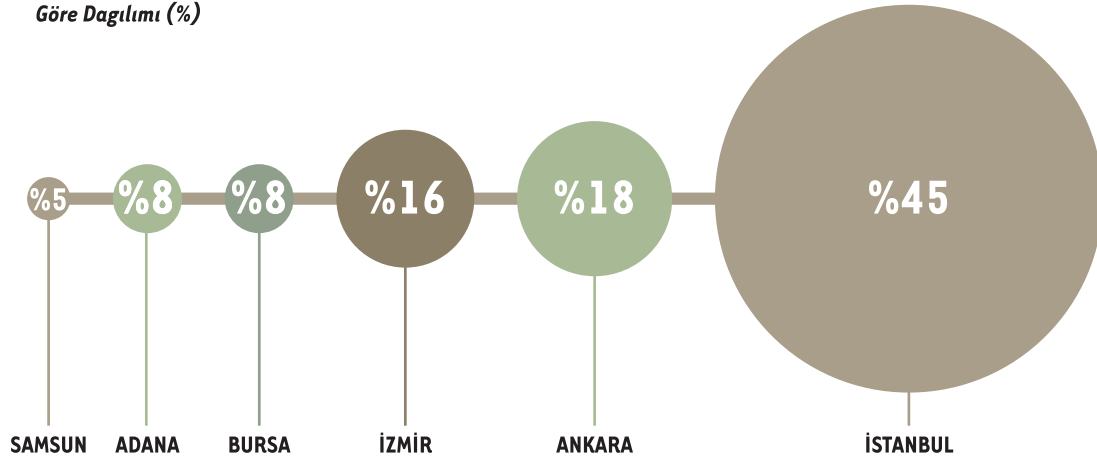
“Taksitli satışların artması kısa vadede nakit talebinin düşmesine neden olmaktadır. Bir satış işleminde peşin ödenen tutar oranının artması para talebinin artmasına, taksitlerin uzun dönemlere yayılması ise para talebinin düşmesine neden olabilmektedir. Aynı zamanda taksitli satışlarda uygulanacak faiz oranının düşük olması, taksitli satışları teşvik eder ve dolayısıyla para talebini düşürür.”³ Kredi kartı kullanımının hanehalklarına sağladığı en büyük avantajlardan bir tanesi olan taksitli satın alma imkanı, hanehalklarının aynı gelir düzeyi ile mevcut tüketim harcamalarını daha az para ile yapmalarını sağlamaktadır. Örneğin hanehalkı toplam gelirinin %80’inin tüketim harcamaları için kullanıyor olsun. Bu durumda -başka türden harcaması olmadığı varsayımı altında- bu hanehalkının tasarruf oranı sadece %20 olacaktır. Gelirinin %80’ini de işlem amaçlı olarak elinde tutacaktır. Eğer hanehalkı kredi kartı kullanıyor ise ve işlemlerini taksitli gerçekleştiriyorsa (Türkiye’de kredi kartlı işlemlerde ortalama taksit sayısı 4’dür) o dönem için tüketim harcamaları için hanehalkının ihtiyaç duyacağı oran sadece gelirinin %20’si olacaktır. Gelirinin geri kalanı (kredi kartının talep artışına yol açmadığı varsayımı altında) ödünç verilebilir fon niteliğinde olacaktır. Tüketicinin kredi kartı borcunun aynı dönem içinde kapatması halinde ise (Türkiye’de kredi kartı kullanıcılarının %67’si kredi kartı borcunun tamamını aynı ay içinde kapatmaktadır) hanehalklarının faizsiz olarak kredi kullandıkları ortalama 25 günlük bir avantajı olmaktadır.

Kartlı Ödeme Sistemleri hanehalklarının para talebini azaltırken, ödünç verilebilir fonlarını da arttırmaktadır. Bunun sağladığı en büyük avantaj ise bankaların kısa vadeli fonları uzun vadeli kredilere dönüştürme kabiliyetinin artması ve bunun maliyetinin azalmasıdır. “Kredi kartların kullanımının yaygınlaşması nedeniyle kart kullanıcılarının nakit (likit) tercihleri her geçen gün azalmakta ve bankalara giren fonlar sadece hesap bazında değişiklik görerek bankalarda uzun süre mevduat olarak tutulabilmektedir. Bu maliyeti düşük fonları çekebilmek için bankalar, çeşitli kampanyalar düzenlemektedirler. Çalışanların maaşlarının ödendiği banka olabilmek için katlandıkları maliyetlere rağmen bu mevduat hesapları plasman (yatırım) maliyetlerini düşürmektedir. Düşen maliyetler **bankaların kârlarını artırmakla birlikte ilerleyen süreçte kredi faiz oranlarının düşmesine neden olabilmektedir.**”⁴

Kredi kartı kullanımının tasarruflar üzerinde dolaylı etkileri de bulunmaktadır. Diğer bölümlerde de belirtildiği gibi **kredi kartı kullanımı üretimi ve GSMH'yi artırmaktadır. GSMH'daki artış tasarruf miktarını ve belli düzeyde tasarruf oranlarını da attırmaktadır.** Bunun yanında kredi kartı kullanımı istihdamı da artırmaktadır. Bu da gelir elde eden hanehalkı sayısını artırarak tasarruf miktarının ve oranının artmasını sağlamaktadır.

BKM'nin 10-14 Kasım 2011 tarihlerinde toplam 499 kredi kartı sahibiyle yaptığı anket çalışması da, yukarıda göstermeye çalıştığımız kredi kartı kullanımı ile tasarruf eğilimi arasındaki ilişkileri doğrular nitelikte sonuçlar göstermektedir. Söz konusu anket çalışması 6 ilin kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan tüketicilerle yapılmıştır.

Şekil 3: BKM Anketine Katılan Tüketicilerin illere Göre Dağılımı (%)

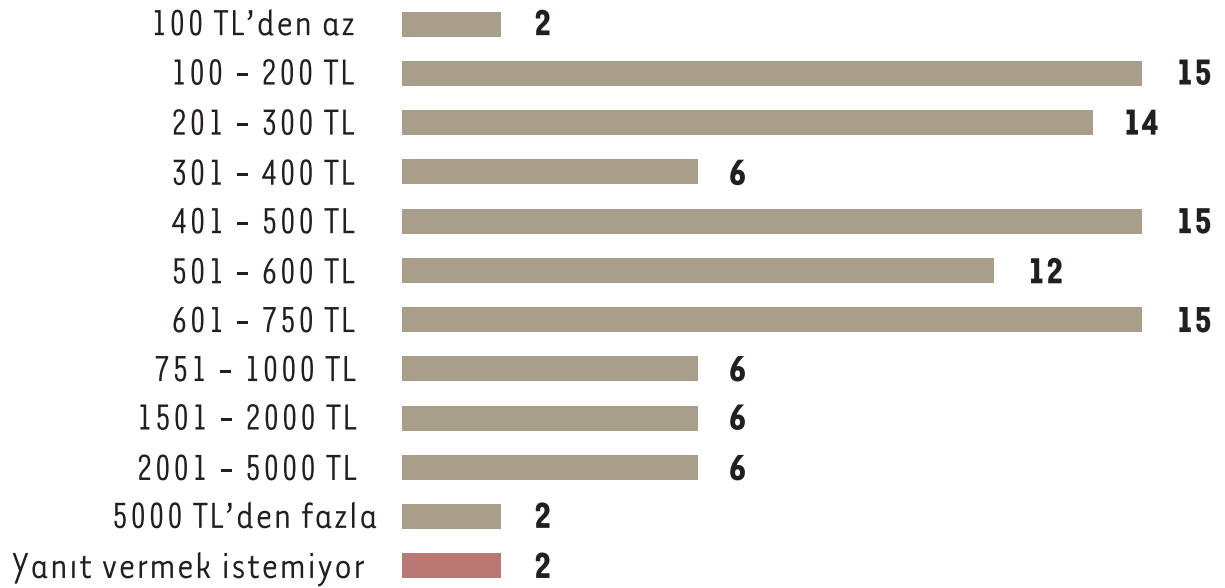

3. A.g.e. s: 105

4. A.g.e. s:106

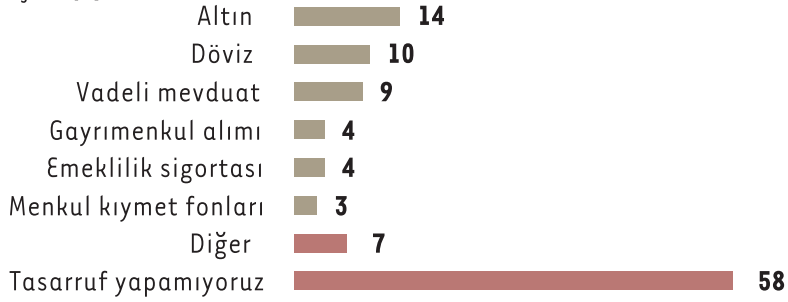
Ankete katılan tüketicilerin aylık kredi kartı harcamaları aşağıdaki şekilde gösterilmektedir. Buna göre ortalama kredi kartı harcaması 1.050 TL'dir. Kredi kartını alışverişlerde kullanan tüketicilerin %81'i gıda alışverişinde, %79'u da giyim alışverişinde kredi kartını kullanmaktadır. Bunun anlamı hanehalklarının önemli bir kesiminin işlem amaçlı para talebini kredi kartı ile ikame ettiği anlamına gelmektedir.

**Şekil 4: Aylık Ortalama
Kredi Kartı Harcaması (%)**

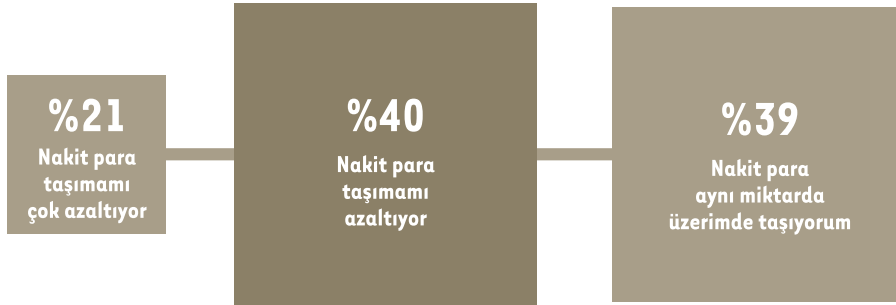

Ankete katılan tüketicilerin sadece %42'si tasarruf yapabilmektedir. Tasarruf yapabilenlerin en önemli tasarruf aracı altın, döviz gibi likit varlıklar olduğu gibi vadeli tasarruf mevduatı da bir diğer tasarruf aracıdır.

**Şekil 5: Tasarrufun
Değerlendirilme Şekli (%)**

**Şekil 6: Kredi Kartı Taşıyor
Olmanın Nakit Para
Taşımayı Etkileme Şekli (%)**

Ankete katılan tüketicilerin yaklaşık %60'ı kredi kartı taşıdıkları için para taleplerini azaltmışlardır (Şekil 6). Bu oran işlem talebi ile tutulan nakit ihtiyacının kredi kartı nedeni ile azalan kısmı temsil etmektedir. Hanehalkları kredi kartı kullanımı nedeniyle her ay yanında taşımak istedikleri para talebini belirli miktarlarda azaltmaktadırlar. Bu azalan para talebinin, finans piyasasında gelişen tasarruf araçları ile değerlendirilmesi yıllar içinde de gelişmektedir.

Kredi kartı kullanımı kişilerin %60'ının yanında taşımak istediği para miktarını azaltmaktadır. Yani gelirin daha büyük bir kısmı tasarrufa uygun hale gelmektedir.

Kredi kartı kullanımı nedeniyle para talebindeki azalma 18-24 yaş aralığında ve 55 yaş üstü yaş gruplarında daha yüksektir. Bunun yanında hanehalkı reisi olabilecek yaş gruplarında kredi kartı kullanımının para talebini azaltma etkisi, diğer yaş gruplarına oranla daha düşük olmasına rağmen yine de oran oldukça yüksektir. Bu rakamlar göstermektedir ki kredi kartı kullanımı, finansal piyasalarda küçük tasarruflar ve kırık vadeler için geliştirilecek yeni enstrümanlarla tasarrufları arttırma kabiliyeti zaman içinde artacaktır.

Tablo 3: Kredi Kartı Taşımanın Para Talebini Etkileme Şekli (%)

AZALTMİYOR	AZALTIYOR	
34,3	65,7	18-24 YAŞ
43,2	56,8	25-34
41,5	58,5	35-44
35,3	64,7	45-54
31,2	68,8	55+
15,4	84,6	A SOSYO-EKONOMİK STATÜ GRUBU
22,6	77,4	B
36,5	63,5	C1
46,6	53,4	C2
56,2	43,8	D-E

Kredi kartı kullanımının tasarruflar üzerindeki etkisine sosyo-ekonomik gruplar açısından incelendiğinde de benzer bir dağılım göze çarpmaktadır. Daha yüksek sosyo-ekonomik gruplar içinde kredi kartı kullanımının para talebini azaltma dolayısıyla tasarrufları arttırma etkisi daha yüksektir. Türkiye’de tasarruf yapma kabiliyeti daha yüksek olan A, B ve C1 gruplarında kredi kartı kullanımının para talebini azaltma etkisi oldukça yüksektir. C2, D ve E gruplarında tüketim harcamaları ile gelir düzeyi birbirine çok yakın olduğu için zaten tasarruf yapamayan gruplardır. Buna rağmen kredi kartı kullanımı bu gruplara da en azından belli oranlarda tasarruf yapma imkânı sağlamaktadır.

**Tablo 4: Kredi Kartı’nın Taksit İmkânı
Tasarruf Oranlarını Artırıyor mu? (%)**

	YAŞ					SOSYO-EKONOMİK STATÜ GRUBU				
	18-24	25-34	35-44	45-54	55+	A	B	C1	C2	DE
ARTIRMIYOR	53,7	44,4	38,7	37,5	34,4	46,2	35,5	44	44,1	34,4
ARTIRIYOR	46,3	55,6	61,3	62,5	65,6	53,8	64,5	56	55,9	65,6

Kredi kartının taksitli alışveriş yapma imkanı sağlaması hanehalklarının yaklaşık yarısının aylık tasarruf oranlarını artırdığı çalışmadan çıkan bir diğer çarpıcı sonuçtur (Tablo 4). Yine özellikle A grubu sosyo ekonomik statüdeki hanehalklarının -ki bu grup Türkiye’de en fazla tasarruf yapma eğiliminde olan gruptur- kredi kartı taksitli alışveriş imkanı nedeniyle yaklaşık %45’i tasarruf imkanlarını artırabilmektedir. Benzer durumlar C2, D ve E sosyo-ekonomik gruplarında da bulunmaktadır. Ancak bu gruptaki etki biraz daha azdır.

Tüm bu rakamlar göstermektedir ki kredi kartının sağladığı imkânlar nedeni ile hanehalklarının tasarruf kabiliyetleri artmaktadır. Kredi kartının parayı ikame etme kabiliyeti nedeni ile işlem amaçlı para talebini azaltması ve taksitli satış imkânı nedeni ile gelir etkisi yaratması hanehalklarının tasarruf oranlarını artırmaktadır.

KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİ İLE ÜRETİM ARASINDAKİ ETKİLEŞİM

Belirli bir ekonomide üretimin yapılabilmesinin ilk koşulu bu üretim sürecinde elde edilecek ürüne belirli bir talebin olmasıdır. Yani ilk önce malın talebi oluşacak ki, bu talebi karşılamak üzere üretim faktörleri belirli ve etkin bir üretim tekniği ile bir araya getirilerek bu mal üretilsin.

Kartlı ödeme sistemi üretim için gerekli talebin yaratılmasında önemli bir araçtır.

T.C. Merkez Bankasının düzenli olarak imalat sanayi firmaları için yaptığı güven endeksi verilerine göre üretimi kısıtlayan en önemli faktör (yaklaşık %50) talep yetersizliğidir. Kartlı ödeme sistemi, üretim yetersizliğinin en önemli nedeni olan talep yetersizliğini giderecek türde işlev görmektedir. Yaratılan talebin üretim eksikliklerini gidermemesi Türkiye'nin üretim ağında başka sorunlar olduğunu göstermektedir.

Tablo 1: TCMB Reel Kesim Güven Endeksine Göre Üretimi Kısıtlayan Faktörler

Kaynak: TCMB 2010 İktisadi Yönelim Anketi Aylık Toplu Sonuçları, Aralık, ss:9.

	2009	2010
Kısıtlayan faktör yoktur	% 15,0	% 27,5
Talep yetersizliği	% 56,5	% 49,7
İşücü yetersizliği	% 2,8	% 3
Hammadde - ekipman yetersizliği	% 8,9	% 7,8
Mali imkansızlıklar	% 6,4	% 5,1
Diğer	% 10,4	% 6,9

“Üretimi kısıtlayıcı faktör olarak %42.8 oranında talep yetersizliğinin görüldüğü bir ekonomik yapı ile beraber kart kabul eden işletmelerin de %40 oranla⁵ kredi kartıyla satış yapan işletmeler oldukları dikkate alındığında, ekonomide reel sektöre kredi kartları aracılığıyla sağlanacak istikrarlı bir talebin, toplam üretim miktarlarındaki belirleyici rolü ve GSYİH’ya pozitif etkisi yadsınamayacaktır. Kartlı Ödeme Sistemi talep yetersizliğini gidererek bir yandan üretimi artırarak arz talep dengesinin oluşumuna yardım edecek, diğer yandan para arzı artışını geciktirerek enflasyonla mücadelede etkin bir rol oynayacaktır.”⁶

Nakit para yerine kredi kartı harcamalarındaki 1 TL’lik bir artış GSMH'yı 1,42 TL’si arttırmaktadır.

Kızılot, Kılıç ve Tokatlıoğlu’nun⁷ çalışmasında hanehalklarının harcamalarında nakit para yerine kartlı ödeme sistemlerini kullanmaları sonucunda GSMH’nın çoğaltan mekanizması ile arttığı bulgulanmıştır. Yine söz konusu çalışmanın bulgularına göre kartlı ödeme sistemlerinin kullanımındaki artışlar GSMH’yı yaklaşık 6 aylık bir dönem içinde etkilemektedir. Bunun yanında GSMH’da meydana gelen artışlarda kartlı ödeme sistemlerinin payı ilk dönemde %8.5 düzeyindedir. Uzun dönemde ise GSMH’da meydana gelecek değişimlerin yaklaşık %10’u kartlı ödeme sistemlerinden kaynaklanmaktadır.

5. BKM Araştırması, 2007.

6. Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme Sistemleri Ekonomik Katkıları Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara. s:50.

7. A.g.e. s:16

Kartlı ödeme sisteminin istikrarı GSMH'nin istikrarını desteklemektedir. Kartlı ödeme sistemlerinin kriz döneminde GSMH'daki düşmeyi %12 oranında azalttığı görülmektedir.

Kızılot, Kılıç ve Tokatlıoğlu⁸ nun çalışmalarında yapılan etki tepki analizleri göstermektedir ki kartlı ödeme sistemlerinin kullanımındaki artışlar GSMH'yı artırırken, GSMH'nın düştüğü dönemlerde, kartlı ödeme sistemlerinin istikrarı büyüme oranlarındaki düşmeyi yavaşlatmaktadır.

Kartlı ödeme sistemleri sürekli gelire göre tüketimi yaygınlaştırır ve tüketim harcamalarına istikrar kazandırır:

İktisat literatüründe tüketimin cari (mevcut) gelire göre mi yoksa gelecek dönemlerde elde edilmesi mümkün gelirlere göre mi yapıldığı önemli bir tartışma konusudur. Friedman'ın yaptığı analizlerde kişilerin gelirlerini mevcut gelirlerinden daha çok gelecek dönemlerde elde edeceği gelirlere göre (sürekli gelir) belirlediği sonucu elde edilmiştir. ⁹ Kartlı ödeme sistemleri ekonomide kişilerin sürekli gelirlerinin düzenli olmadığı durumlarda tüketimlerinin istikrarlı seyretmesine yardımcı olmaktadır. ¹⁰ Kartlı ödeme sistemi hanhalklarının ertelenmiş taleplerinin hayata geçmesine ve gelecek dönem gelirleriyle belirli bir tüketim kalıbını yakalamaya yardımcı olmaktadır. Bu sayede kartlı ödeme sistemi sadece üretim için gerekli talebi yaratmakla kalmamakta aynı zamanda, üretimin düşük maliyetle yapılmasını da sağlayan istikrarlı bir talebe yol açmaktadır.

8. A.g.e. s:23

9. Friedman, M. 1957 A Theory of the Consumption Function. Princeton University Press

10. Detaylı bilgi için Bkz. Kaynak: Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme Sistemleri Ekonomik Katkıları Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara.

Kartlı ödeme sistemi taksitli alışveriş imkânı yaratmaktadır:

Kartlı ödeme sisteminin kullanıcılarına sağladığı önemli bir avantajı da tüketim harcamalarını genellikle vade farksız bir şekilde taksitli yapma imkânı sağlamasıdır. Bu sayede tüketiciler daha önce satın alamadıkları tüketim mallarına talep yaratabilmektedirler. Ayrıca taksitli tüketim imkânı diğer malların talebini de artırıcı bir unsur olmaktadır. Bu sayede tüketicilerin talebi artarken bu malların üretimi de hızlanmış olacaktır.

Kartlı ödeme sistemi hanhalklarının likidite kısıtlarını gevşetmektedir:

İktisat literatüründe tüketimi ve dolayısıyla da tasarrufu etkileyen unsurlardan biri de ihtiyaç duyulduğunda likiditeye ne kadar çabuk ulaşılabilmiştir. Kredi kartı kendi limitleri doğrultusunda hanhalklarının likidite kısıtlamalarını da gevşetmiş olacaktır. Dolayısıyla tüketiciler daha düşük bir likidite sınırlaması ile karşılaşacak ve ertelenmiş talebi azalacaktır.

Kartlı ödeme sistemi e-ticareti yaygınlaştırır:

Kartlı ödeme sistemi, e-ticareti ve ulusal ve uluslar arası fon transferini olabildiğince geniş bir tabana yayılmasına neden olmuştur.

Türkiye’de yıllar itibari ile GSYİH içinde kredi kartı kullanım oranı düzenli bir hızda artmaktadır (Tablo 2).

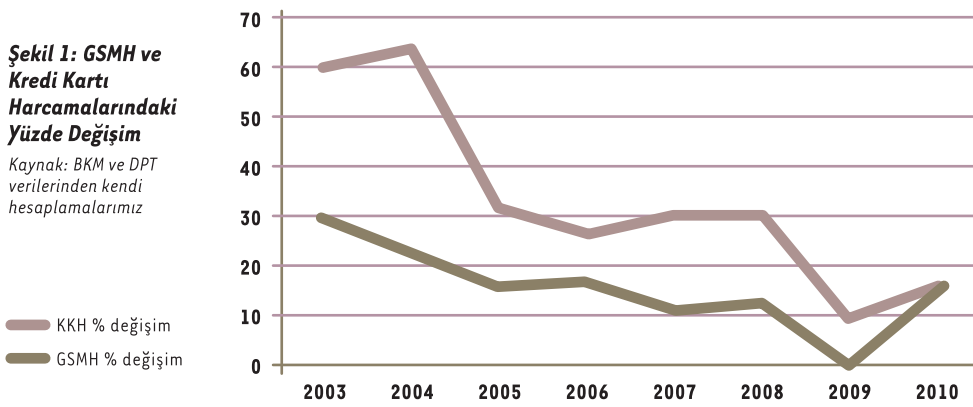
Tablo 2: GSYİH içinde Kredi Kartı Kullanım Oranları

Kaynak: Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme sistemleri Ekonomik Katkılar Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara, Sayfa 11

	KREDİ KARTI HARCAMASI/ GSYİH	KREDİ KARTI HARCAMASI/ TÜKETİM HARCAMASI
2002	% 7	% 10,3
2003	% 8,7	% 12,2
2004	% 11,6	% 10,2
2005	% 13,1	% 18,3
2006	% 14,3	% 20,3
2007	% 16,6	% 23,5
2008	% 19,5	% 27,9
2009	% 21,3	% 29,8
2010	% 21,2	% 29,8

“Türkiye’de kredi kartı kullanımı ile GSMH büyümesi arasında son yıllarda ilk bakışta ortak hareket eğilimi göze çarpmaktadır. Kredi kartı harcaması ile GSMH birbirini bir dönem gecikmeyle takip etmektedir. Üstelik GSMH azaldığı için kredi kartı harcaması azalmakta ancak kredi kartı harcamaları daha önce tepe noktasına ulaşarak peşinden GSMH’yı çekmektedir.

GSMH ile kredi kartı harcamaları arasındaki bu ilişki özellikle 2002 yılının son çeyreğinden itibaren daha belirgin hale gelmektedir. İki seri arasındaki bu ilişkiyi şu şekilde yorumlamak mümkündür: kredi kartları harcaması daha çok insanların sürekli gelirleri ile ilgili olduğundan GSMH'ya göre daha istikrarlı bir seyir izlemektedir.”¹¹

Şekilden de görülebileceği gibi kredi kartı harcamaları ile GSMH arasında yüksek bir korelasyon izlenmektedir. GSMH'daki değişimler çoğaltan etkisi nedeniyle kredi kartı harcamalarındaki değişimden daha büyük olmaktadır. Kızılot ve diğerlerinin yaptığı çalışmada kredi kartı harcamalarındaki 1 TL'lik artış GSMH'yı 1,42 TL artırmakta olduğu bulunmuştur.¹²

11. Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme Sistemleri Ekonomik Katkıları Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara, s:13

12. A.g.e. s: 16

KARTLI
ÖDEME SİSTEMLERİ
İLE
ENFLASYON
ARASINDAKİ
İLİŞKİ

Kartlı ödeme sistemlerinin iktisat literatüründe en çok tartışılan yönü, para benzeri işlevi görmesi nedeniyle para arzını Merkez Bankası kontrolü dışında arttırmasıdır. Para arzındaki Merkez Bankasının kontrolü dışındaki artışların enflasyonist bir etki yaratacağı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla kredi kartı enflasyonu artıran bir etmen olarak ele alınmaktadır. Ancak bu değerlendirmenin bazı tarafları olabildiğince haksız yargılar da taşımaktadır. Her şeyden önce bir bankanın çıkarttığı yeni bir kredi kartı veya mevcut kredi kartının limitinin artırılması ekonomide satın alma gücü yaratacağı için para arzı artmış olur. Ancak bu artışın tamamen kontrolsüz olduğunu söylemek yanlış olur. Merkez Bankasının bu tür para arzı artışını engelleyecek veya dengeleyecek mekanizmaları bulunmaktadır. Bunun yanında para arzındaki her artış enflasyona neden olmamaktadır.

Para arzı artışı talep yaratır. Eğer artan talebi karşılayan üretim yapılabiliriyorsa ekonomide fiyat artışı olmayacaktır. Para arzının enflasyon yaratabilmesi için ekonominin tam istihdamda olması ya da üretim darboğazının olması gerekmektedir.

“Kredi kartları ile ilgili beklide en fazla yanlış anlaşılan unsur kişilerin sahip olmadıkları geliri harcadıkları anlayışıdır. Bu anlayışın vardığı sonuçlardan bir tanesi de aslında yeterli geliri olmayan kişilerin talebi artırarak ekonomide enflasyonist bir baskı oluşturduğudur. Bu anlayış genel itibari ile yanlıştır. Kredi kartları adı üstünde saygın bir kuruluş tarafından (bankalar) kredilendirilebilen kişilerin sahip olduğu bir imkândır.”¹³ Dolayısıyla hanehalkları sahip olmadıkları değil, sahip olduklarını ispatladıkları gelirlerini sağladığı imkânlar nedeni ile kredi kartı aracılığıyla harcamaktadırlar. Hanehalkları kredi kartına sahip oldukları anda kredi sahibi olmazlar. Türkiye’de hanehalklarının yaklaşık %67’si kredi kartı borcunu söz konusu ayda kapatmaktadırlar. Aynı hesap dönemi içinde tamamı ödenen kredi kartı borçları bankalar tarafından faizlendirilmedikleri için, banka ile kredi kartı sahibi arasında bir kredi ilişkisi kurulmuş olmaz. Dolayısıyla hanehalkları sahip olmadıkları bir geliri kredi kartı aracılığıyla talebe dönüştürmüş olmaz. Literatürde kredi kartı kullanımının, kendisinin kredi ilişkisini doğurduğu da vurgulanmıştır. Banka kredi kartı kabul eden işyerlerine, kredi kartı sahibinin gerçekleştirdiği harcamayı en baştan kabul etmiş olmaktadır. Dolayısıyla kredi ilişkisinin kredi kartı limiti belirlendiği anda kurulduğu ortaya konmuştur. Hanehalkının bu türden bir kredi ilişkisini banka ile kurabilmesi için servet stokunun tatminkâr olması gerekmektedir. Yani hanehalkı servet stokunun en azından bir kısmını kredi kartı aracılığıyla efektif talebe dönüştürmektedir.

13. A.g.e. s: 48

Tüm bunların yanında ekonomide *nakit yerine kredi kartı kullanımının artması* enflasyon üzerinde olumlu etkiler de yaratmaktadır.

Tüketim harcamalarında nakit yerine kredi kartı kullanımı aynı dönemde enflasyonu 0.017 oranında azaltmaktadır.

“Tüketim harcamalarında nakit kullanımının enflasyonist etkisi aynı dönemde ortaya çıkmakta ve nakit ödemelerdeki artış aynı dönemde enflasyonu 0.17 oranında arttırırken, nakit yerine kartlı ödeme sisteminin kullanılması (taksit, para talebini düşürmesi gibi nedenlerle) aynı dönemde enflasyonu 0.017 oranında azaltmaktadır. Kredi kartlarının kullanımında taksitlendirmenin yaygın olduğu düşünülürse, kredi kartlarıyla yapılan harcamaların enflasyonu baskıladığı sonucu söylenebilir. Tek bir dönemde ortaya çıkması gereken tüketim harcamalarının, taksitlendirme imkanı ile dönemler arasında yayılması, gerek üretimin gerekse para arzının bu tüketim artışına göre ayarlanması imkanını vermektedir.”¹⁴

14. A.g.e.

Nakit Harcamaların enflasyonist etkisi hemen ortaya çıkarken, harcamalarda kartlı ödeme sisteminin enflasyonist etkisi 6 ayda ortaya çıkmaktadır.

Kartlı ödeme sistemleri fiyat istikrarını sağlayarak enflasyonla mücadelede önemli bir olanak sağlamaktadır.

Tüketim harcamalarında nakit yerine kartlı ödeme sisteminin kullanılması politika yapıcılara enflasyonla mücadelede önemli avantajlar sağlamaktadır. Kızılot ve diğerlerinin¹⁵ yaptığı çalışmada tüketim harcamalarının nakit para ile yapılmasının enflasyon üzerindeki etkisi, harcamanın yapıldığı aynı dönemde ortaya çıkarken, aynı harcamanın kredi kartı ile yapılması sonucunda enflasyon üzerindeki etkisi 6 ay sonra ortaya çıkmakta olduğu bulunmuştur. Tüketim harcamalarının kredi kartı ile yapılmasının 6 aylık bir gecikme ile enflasyon üzerinde etki göstermesinin temel nedeni, kredi kartı harcamalarının taksit imkanı sağlamasıdır. Bunun dışında para arzındaki artışın emisyon ile yapılması (yani Merkez Bankasının yeni para basması ile yapılıyor olması) enflasyonu doğrudan artırırken, para arzındaki artışın kredi kartı ile sağlanmasının enflasyon üzerindeki etkisi aynı dönem itibari ile yoktur.

Bunun yanında adı geçen çalışmada kredi kartlarının üretim etkisinin talep yaratma etkisinden daha büyük olduğu vurgulanmış dolayısıyla kredi kartı kullanımı üretimi talepten daha çok artırdığı için enflasyonu aynı dönem içerisinde düşürdüğü dile getirilmektedir. Kredi kartı harcamalarında ortalama 4 ile 6 ay arasında taksitlendirme yapılması üretim için talep yaratırken, harcamaların etkisi 4-6 ay içerisinde etkisini göstermektedir.

15. A.g.e.

Kartlı ödeme sistemindeki istikrar fiyat istikrarını desteklemektedir.

Kartlı ödeme sisteminin yaygınlaşması ve istikrar kazanması, fiyatlar genel düzeyinin istikrar kazanmasını sağlamaktadır. Ayrıca ekonomide kartlı ödeme sisteminin kullanımının yaygınlaşması ekonomideki fiyat belirsizliklerini de azaltmaktadır. Kredi kartı kullanımının yaygınlık kazanması talebin istikrar kazanmasına yardım etmektedir. İstikrarlı bir talep, üretimin ve fiyatlar genel seviyesinin istikrar kazanmasını sağlamaktadır.

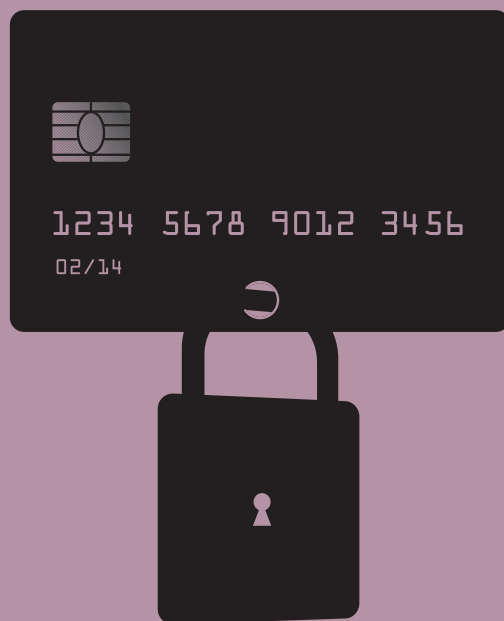
Kredi kartı kullanımının yaygınlık kazanması talebin istikrar kazanmasına yardım etmektedir. İstikrarlı bir talep, üretimin ve fiyatlar genel seviyesinin istikrar kazanmasını sağlamaktadır.

Kartlı ödeme sisteminin yaygınlaşması, politika yapıcıya enflasyonla mücadelede zaman kazandırmaktadır.

Kredi kartı

enflasyonla mücadelede politika yapıcıya yardım etmektedir.

KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİNİN KAYITDIŞI EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

16. Bu bölüm aşağıda belirtilen yayının ilgili kısımları kullanılarak çalışmaya aktarılmıştır:
Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme Sistemleri Ekonomik Katkılar Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara.

Kartlı ödeme sistemi ile yapılan alışverişlerde, yapılan işlemlerin faturalandırılması ya da perakende satış fişlerinin, kartlı ödemeyi kabul eden işletme tarafından verilmesi kanuni bir zorunluluk doğurmaktadır. Bu nedenle kredi kartı kullanımının alışverişlerde benimsenmesi, işletmeleri, kredi kartının aracı olduğu talepten istifade edebilmek için kayıt altına girmeye zorlamaktadır.

Kayıt altında bulunan işletmelerin kartlı ödeme sistemlerini işyerlerinde kullanmaları neticesinde satış belgesi verme zorunluluğu içine girmeleri, vergi kaçaklarının önlenmesine katkıda bulunmaktadır. Türkiye’de yapılan çeşitli araştırmalar neticesinde, toplam alışverişin %61’inin kredi kartı veya banka kartları ile yapıldığı düşünüldüğünde, kredi kartı kullanımının firmaları kayıt içinde kalmaya yönelten önemli bir unsur olduğu rahatlıkla söylenebilecektir.

Hem üretim aşamasında hem de nihai tüketim aşamasında kartlı ödeme sistemi kayıtdışılığın önüne geçebilen ciddi bir politika aracı olarak görülmelidir.

Özellikle vergi gelirleri açısından kredi kartı ile ödeme büyük önem taşımaktadır. Kartlı ödeme sistemi aracılığıyla yapılan alış-verişlerin banka kayıtlarına girmesi, hem vergi denetimini kolaylaştırmakta hem de alışverişe taraf olan firmaları belge düzenine uymaya zorlamaktadır. Böylelikle kartlı ödeme sistemi kayıtdışılığın önlenmesini ve belge düzenine uyulmasını sağlamaktadır. Ayrıca kartlı ödeme sistemi kullanılarak yapılan alışverişlerde belge düzenlenmesi zorunluluğu, firmaları hammadde ve hizmet alımlarında da kayıt içinde kalmaya zorlamaktadır. Kartlı ödeme sisteminin yaygınlaşması halinde, belge düzenine uyulması sağlanacak ve bir otokontrol sistemi oluşacaktır. Bu durum üreticiden-tüketicie kadar her aşamanın kayıt altına alınmasını, buna bağlı olarak da gelir ve kurumlar vergisi matrahındaki erozyonun engellenerek vergi hâsılatının artmasını sağlayacaktır. Türk Vergi Sistemi içersinde yer alan müteselsil sorumluluk müessesesi nedeniyle, naylon fatura kullanımına taraf olan bireyler (mükellef olsun ya da olmasın) kanunlar karşısında zor durumda kalabilmektedirler (hapis cezası vb.). Ödemelerin nakit yerine bankacılık sistemi üzerinden yapılması, bu sorumluluğu ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca naylon fatura kullanımı teşebbüsünü de engelleyici bir araç olarak kullanılabilir. Vergi gelirlerinin %90'ından fazlasını oluşturan KDV, ÖTV, Gelir ve Kurumlar Vergisi açısından vergi hâsılatını artırıcı bir etken olacaktır. Kayıtdışı işlemler, banka kartı ile yapılan ödemelerle önlendiği ölçüde, daha fazla vergi toplanacak bu da borçlanmayı ve buna bağlı faiz giderlerini azaltacaktır.

Kayıtdışılığı ölçmenin tam ve herkes tarafından kabul edilmiş bir yöntemi bulunmamaktadır. Ayrıca Türkiye'de yıllar itibari ile kayıtdışılığın ne olduğuna yönelik bir veri seti de bulunmamaktadır. Bu yüzden kayıtdışılığın azalmasını temsil etmesi açısından vergi gelirleri önemli bir enstrümandır. Kayıtdışılık azaldıkça vergi gelirleri artacaktır. Bu yüzden ana önermemiz kartlı ödeme sistemini kullanımının vergi gelirlerini arttırdığıdır.

Kartlı ödeme sistemlerinin kullanılmasındaki %1’lik bir artış vergi gelirlerini %0.5 arttırmaktadır.

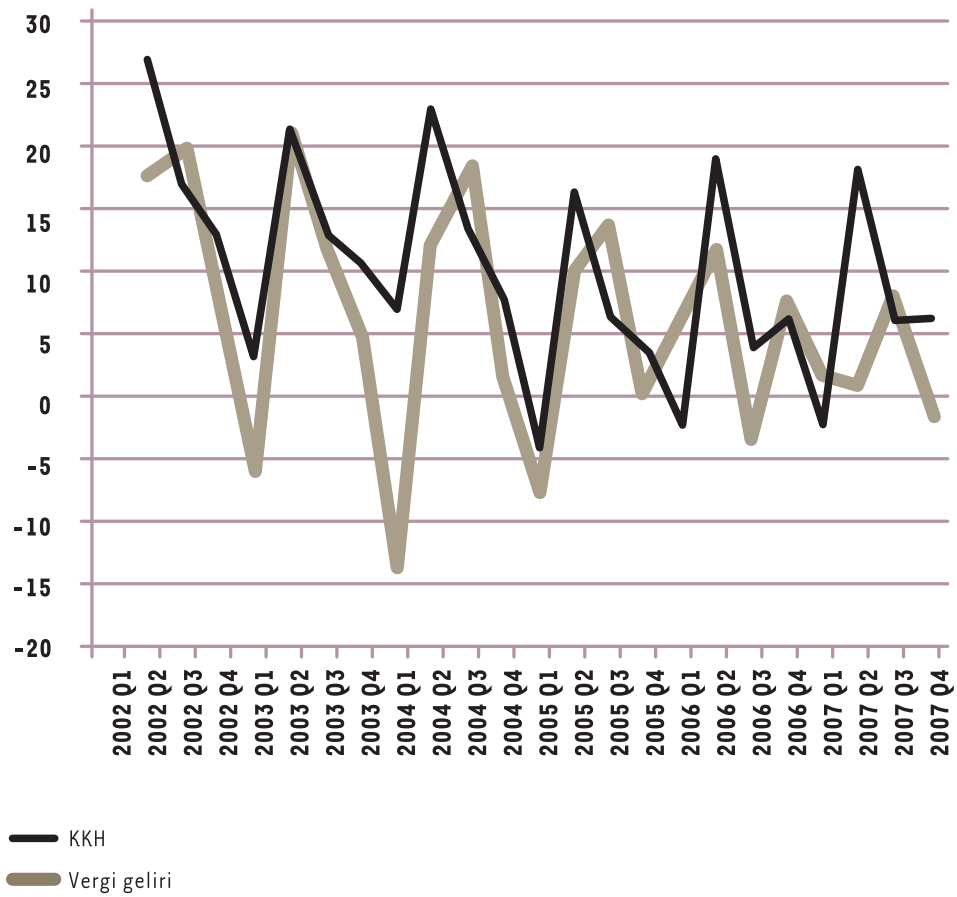
Daha önce yapmış olduğumuz çalışmada¹⁷ kredi kartı harcamaları ile vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi ölçümleyen Granger nedensellik analizi kullanılmıştır. Daha sonra vergi gelirleri ile kredi kartı harcamaları arasında basit yapısal analiz test edilmiştir. Son olarak da vergi gelirleri ile kredi kartı harcamaları arasında VAR analizi test edilmiştir.

Belirtilen çalışmada kullanılan veriler 2002 yılı ile 2008 yılları arasındaki üç aylık verilerdir. Bu veriler incelendiğinde aslında kredi kartı harcama artışı ile vergi gelirleri artışı arasında yüksek bir ilgileşim olduğu görülmektedir. Özellikle 2006 yılı sonuna kadar aralarında sıkı bir ilişki gözlemlenmektedir. Kredi kartı harcamaları arttığında vergi gelirleri de artmakta kredi kartı harcamaları azaldığında vergi gelirleri artışı da azalmaktadır.

17. Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme Sistemleri Ekonomik Katkıları Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara.

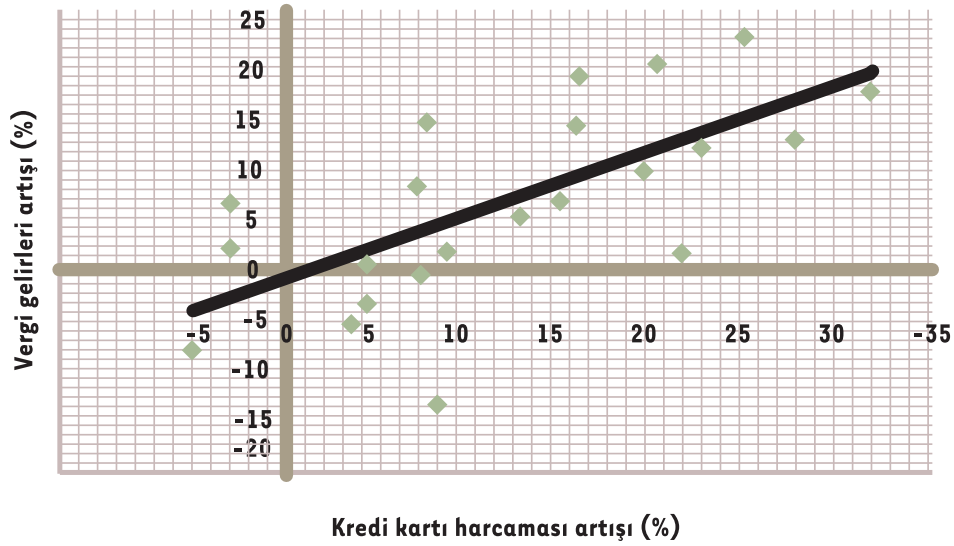
Bu ilişki basit trend analizi yardımıyla da görülebilmektedir. Aşağıdaki trend analizi şeklinde de görülebildiği gibi kredi kartı harcamaları artışı vergi gelirlerini de arttırmaktadır.

Şekil 7:
Kredi kartı
harcamaları ile
vergi gelirleri
arasındaki ilişki
(yüzde değişim)

Aşağıdaki grafikte pozitif eğimli doğru kredi kartı harcamalarındaki artış sonucunda vergi gelirlerinde yaşanacak artışı göstermektedir. Ancak bu iki değişken arasındaki ilişkinin ampirik analizlerle de test edilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Şekil 8: Vergi gelirlerindeki yüzde değişimin trend analizi

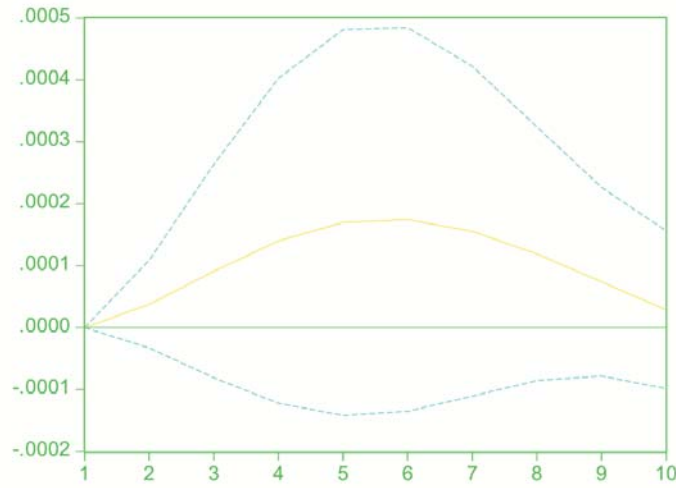
1000 TL'lik nakit ödeme yerine kartlı ödeme sisteminin kullanılması vergi gelirlerini 20 TL artırmaktadır.

Yine bir önceki çalışmamızda¹⁸, kredi kartı harcamaları ile vergi gelirleri arasındaki nedensellik ilişkisini analiz edilmiş, bu analiz sonuçlarına göre 6 aylık bir gecikme dönemi içerisinde kredi kartı harcamalarının vergi gelirleri artışını belirlediği sonucuna ulaşılmıştır. Üretim ve enflasyon ilişkilerini incelerken de kredi kartları harcamasının etkilerinin 6 aylık bir dönem içerisinde ortaya çıktığını görmüştük. Kredi kartı harcamalarının vergi gelirleri artışı üzerindeki etkisi de 6 aylık bir dönem içinde ortaya çıkmaktadır. Yani bir anlamda çalışma sonuçları göstermiştir ki, kredi kartı harcamaları vergi gelirlerini 6 aylık bir gecikme ile etkilemektedir.

18. Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme Sistemleri Ekonomik Katkılar Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara.

Diğer yandan yine yapmış olduğumuz bu çalışmada kredi kartı harcamalarında ortaya çıkacak 1 birimlik şok bir artışın vergi gelirleri üzerinde ne türden bir sapma yaratacağı etki-tepki analizleri ile ilgili sonuç grafikleri çerçevesinde aşağıda gösterilmektedir. Etki-tepki analizi ile değişkenlerin hata terimlerinde meydana gelen şoklara karşı ne yönde ve ne ölçüde tepki gösterdikleri ortaya konmaktadır. Kredi kartı harcamalarına verilen bir standart sapmalık şoklara, vergi gelirlerinin tepkisi bu analiz ile incelenebilmektedir. Vergi gelirlerindeki artışın kredi kartlarını etkilemesi gibi bir ilişkinin varlığı anlamsız olacağından sadece kredi kartlarının vergi gelirlerini nasıl etkilediğine yönelik grafik kullanılmıştır.

Şekil 9:
Etki-tepki
analizi

Bu grafiğe göre kredi kartı harcamalarındaki bir artış uzun dönemde (2,5 yıl içinde) vergi gelirlerini sürekli arttırmaktadır. Kredi kartı harcamalarındaki şok bir artışın vergi gelirlerini artırıcı etkisi 2 yıl içinde sürekli olarak artmaktadır. 2. yılın sonundan itibaren kredi kartı harcamalarındaki şok bir artışın etkisi azalmaya başlasa da yine pozitiftir.

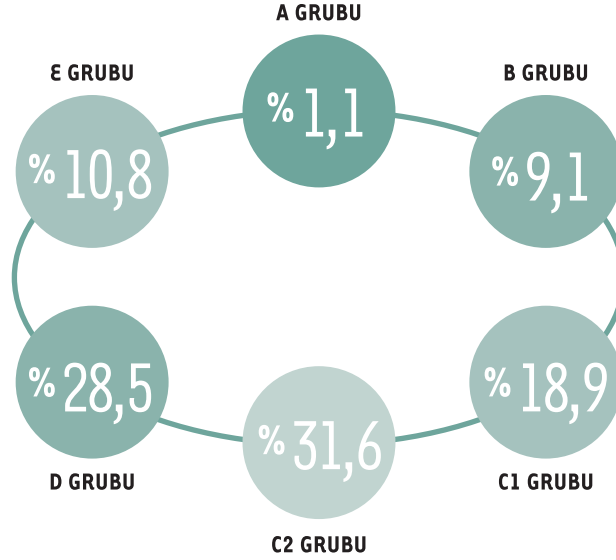
A¹ C¹
B E
C² D

ΕΚ 1:

TÜRKİYE’NİN SOSYO EKONOMİK STATÜ GRUPLARI

19. <http://baybul.com/pazarlama-ve-satis/374618-turkiyenin-yeni-sosyo-ekonomik-statü-ses-profilii.html> erişim tarihi: 20 Kasım 2011

Çalışmaya göre Türkiye'nin yeni sosyo ekonomik statü (SES) profili

A GRUBU

Genel nüfusun içinde çok azlar, büyük ölçüde ya tek başına yaşıyorlar ya da 2 kişiler. Bu grup, en az iki kuşak mutlak bir biçimde eğitilmiş, hem de çok iyi eğitilmiş. Yarıya yakını çocuksuz. Oturduğu eve sahip olma oranının en düşük olduğu grup. Evlerinde konfor standartları var. Salonda zemin parke ve ev avizeyle aydınlanıyor. İleri teknoloji ürünlerini tercih ediyorlar. Araç sahipliği çok yüksek. Evin alışverişini kadın yapıyor. Hazır yiyecekler, dondurulmuş gıda maddeleri, dilimlenmiş ekmek gibi farklılaşan talepleri var. Cep telefonu kullanma oranı yüzde 96, ev telefonu ise yüzde 78. Üçte ikisinde bilgisayar var, ücretli TV yayınlarını tercih ediyorlar. Borçlanmaktan korkmuyorlar, kredi kullanıyorlar. Ayakkabılarını büyük ölçüde (yüzde 74) kapının önünde bırakmıyorlar. Bu grubun tamamı gazete okuyor.

B GRUBU

İdeal aile 4 kişiden oluşuyorsa B grubu büyük ölçüde bunu yakalıyor. Eğitim profili, A grubunun bir kuşak öncesini andırıyor. Çocuksuz aile sayısı çok az. Oturdıkları eve sahip olma oranı A Grubundan daha yüksek. Salonun zemininde parkenin yanı sıra marley de var. Salonda avize çoğunlukta, ama çıplak ampul de var. Dayanıklı tüketim ürünlerine olan talep A grubuna neredeyse özdeş. Yarısının özel binek aracı var. Tüketim mallarında eve ne alınırsa alınsın, alışveriş sorumluluğu annede. Açık gıda maddelerini az da olsa kullanıyorlar, ancak açık temizlik maddelerine talepleri düşük. Herkesin cep telefonu (yüzde 96) var, hatlı telefon daha az. Yüzde 50'sinin bilgisayar var, üçte biri ücretli TV abonesi. Bu grup da bankaya borçlanmaktan fazla korkmuyor. Yüzde 50'sinin evinin önünde ayakkabılar çıkarılıyor. Büyük çoğunluk gazete okuyor.

C1 GRUBU

B grubuna çok benziyor. Yarıdan fazlası 3-4 kişilik aile. Bu grupta üniversite eğitimi, ebeveynler için gündemden kalkıyor. Bu grupta üçte iki oranında 12 çocuk var, kalan kesimde çocuk sayısı artıyor. Konut sahipliği oranı artmaya devam ediyor. Salonda parke azalıyor, şap bile var. Avize oranı üçte bir, geri kalanı çıplak ampul kullanıyor. Dayanıklı tüketim ürünleri kullanımında üst iki gruptan (A-B) büyük farklılık göstermiyor. Yarıya yakını araç sahibi. Önemli ölçüde araçlarını ikinci el alıyorlar. A ve B'ye oranla alışverişte babanın sorumluluğu anneye yaklaşıyor. Yüzde 50'si açık gıda kullanıyor. Temizlik ürünlerinde bu oran üçte ikiye iniyor. Çok büyük ölçüde (yüzde 89) cep telefonu kullanıyorlar. Hatlı telefon oranı da (yüzde 82) yüksek. Beş aileden birinde bilgisayar var. Banka kredisi kullanımında tedbirliler. Üçte ikisinin evinde ayakkabılar kapı önünde çıkarılıyor. Dörtte üçü gazete okuyor.

C2 GRUBU

Hanede yaşayan insan sayısı genelde 4 ve üstü. Aile reisi ve eşinin eğitimle bağlantısı ilkokulla noktalanıyor. Çocuk sayısı C1'e benzer, ancak çocuk oranı daha yüksek. Konut sahipliği C2, D ve E gruplarında aynı: yüzde 65. Salon zemininde şap ve rabita ağırlıkta. Avize kullanımı beşte birin altında. Yarıya, tek kapılı buzdolabı kullanıyor. Bulaşık makinesi çok düşük oranda var. Üçte birinin aracı var ve çoğu ikinci el. Alışverişte anne ve baba eşitlenmiş durumda. Gıdada daha çok açık ürünler kullanılıyor. Açık temizlik ürünleri kullanımında da dikkat çekecek bir oranda artış var. Cep telefonu sahipliği çok yüksek. Normal ev telefonu ise daha fazla (yüzde 82). 10 aileden birinde bilgisayar var, neredeyse tamamı çatı anteni kullanıyor. Az sayıda ailenin tasarruf hesabı var, kredi kullanımı oranı dörtte bir. Ayakkabılarını kapı önünde çıkarıyorlar. Yarıdan fazlası gazete okuyor.

D GRUBU

Yüzde 50'si ya 5 kişilik ya 6 ya da daha fazla nüfusa sahip aileler. Üçte ikisinde çocuk sayısı 35 ya da 6 ve üstünde. Üçte ikisi ev sahibi, 10'da birinin ikinci evi var ve ev bu kentte. Dörtte birlik kesimin salonlarında şap ve rabita var. Avize çok az, çıplak ampulle aydınlatma çok fazla. Dayanıklı tüketim ürünlerinde bulunabilirlik oranı yüksek ancak yeni teknoloji ürünleri çok az. Araç sahipliği oldukça (yüzde 17) az ve bir bölümü ticari. Alışverişte kadın var, ama erkek ağırlığı belirgin olarak hissediliyor. Gıda ve temizlik ürünlerinde açık olanlar tercih ediliyor. Cep telefonu sahipliği oranı üçte iki, hatlı telefon oranı yüksek. Yüzde 13'ü bankadan kredi kullanıyor, bunun da çoğu ev kredisi. Menkul kıymetlere talep az. Ayakkabılar kapı önünde çıkarılıyor. Üçte biri gazete okuyor.

E GRUBU

Bu grup kalabalık ailelerden oluşuyor. Üçte birinin çocuk sayısı 6'dan fazla. En yüksek konut sahipliği oranı D ile birlikte bu grupta. Şap, en yaygın zemin malzemesi, çıplak ampul de vazgeçilmeyen aydınlatma aracı. Yüzde 90'ında buzdolabı var ve çoğunlukla tek kapılı. Dayanıklı tüketim ürünlerinin çoğu ikinci el. 10'da 1'inin aracı var ve bunların çoğu ikinci el. Alışverişi öncelikle baba sonra anne yapıyor. Alışverişe çocuklar da katılıyor. Gıda ve temizlik ürünlerinde her zaman açık malzemeler alıyorlar. Temizlik ürünlerinin en az kullanıldığı grup. Üçte biri dişlerini fırçalamıyor. Bakkal ve semt pazarı, en çok alışveriş yaptıkları yerler. Marketlere nadiren gidiyorlar. Satın almaların yarısı veresiye. Yarıdan fazlasının cep ve ev telefonu var, ama bilgisayar ve videoları yok. Çok düşük oranda, o da kredi ihtiyacı dışında bankayla hiç işleri yok. 5'te biri gazete okuyor. Dergi alacak ne paraları var ne de moralleri.

KAYNAKÇA

Bilgen, Belgin 2008 Kredi Kartı Kullanımının Ekonomi Üzerine Etkilerinin Analizi Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınlanmamış yüksek lisans tezi

Deaton, A. 1992 Understanding Consumption, Clarendon Lectures in Economics, Clarendon Press, Oxford.

Deaton, A. and Christina Paxson, 2000 "Growth and Saving Among Individuals and Households," The Review of Economics and Statistics, 82 (2): 212-225 (2000)

Friedman, M. 1957 A Theory of the Consumption Function. Princeton University Press

Kaya, Feridun 2009 Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması TBB Yayın No: 263 Ocak

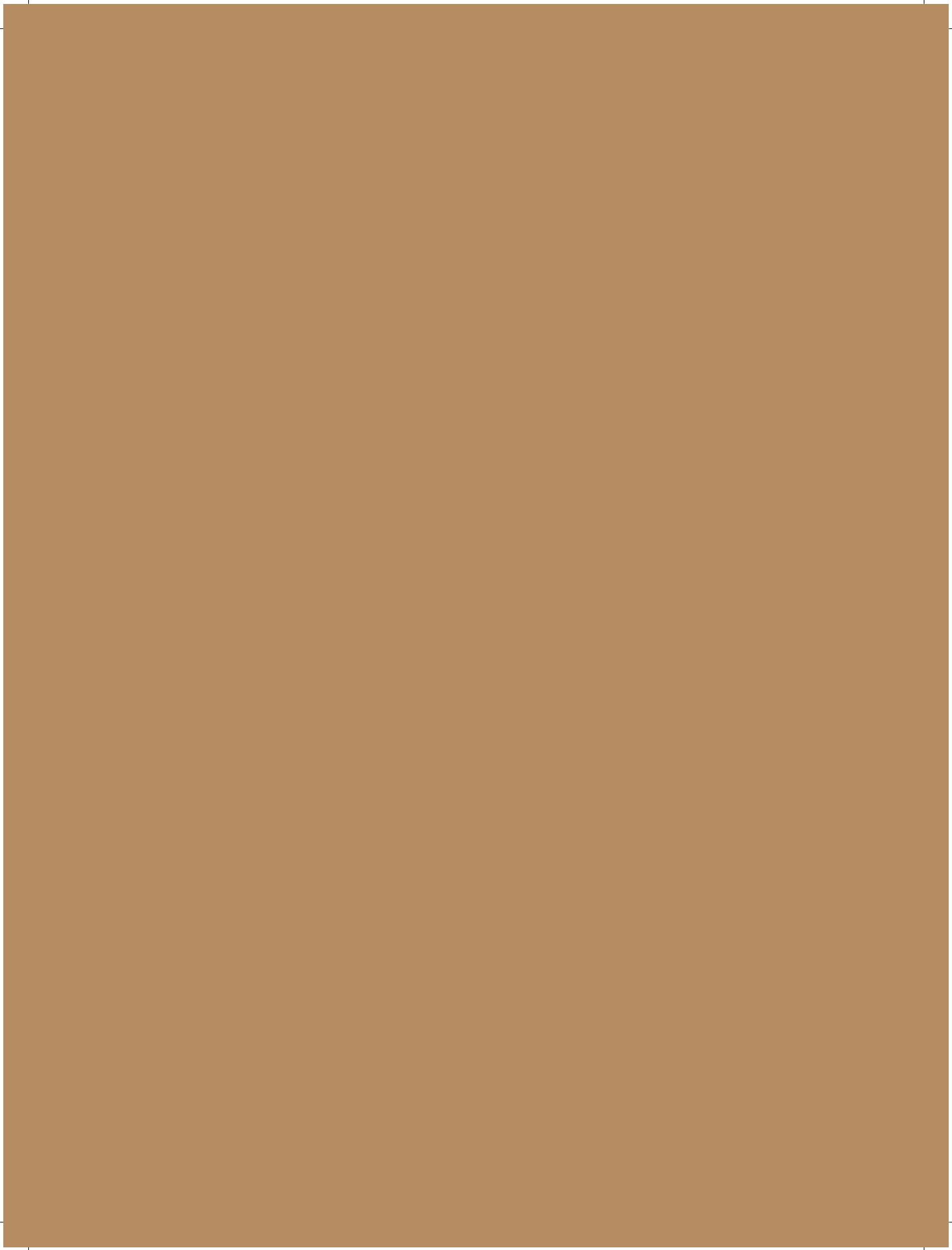
Kaynak: Kızılot, Ş., C. Kılıç ve İ. Tokatlıoğlu 2010 Kartlı Ödeme Sistemleri Ekonomik Katkıları Raporu ve 2008 Krizinde Kartlı Ödeme Sistemlerinin Olumlu Etkileri, Gazi Üniversitesi Maliye-Vergi Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ekim, Ankara

Modigliani, Franco, and Richard H. Brumberg. 1954 "Utility analysis and the consumption function: an interpretation of cross-section data," in Kenneth K. Kurihara, ed., Post- Keynesian Economics, New Brunswick, NJ. Rutgers University Press. Pp 388-436

Modigliani, Franco. 1975 "The life-cycle hypothesis of saving twenty years later" in Michael Parkin, ed., Contemporary Issues in Economics, Manchester. Manchester University Press. Pp 2-35

TCMB 2010 İktisadi Yönelim Anketi Aylık Toplu Sonuçları, Aralık

Van Rijckeghem, C. ve M. Üçer 2009 Türkiye'de Tasarruf Oranı'nın Evrimi ve Başlıca Belirleyicileri: Doğru Politikalar İçin Çıkartılacak Dersler, Yayın No: TÜSiAD-T/2009-02 /482, Haziran

KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİNİN TASARRUF ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Prof. Dr. Şükrü KIZILOĞ
Prof. Dr. Cem KILIÇ
Doç. Dr. İbrahim TOKATLIOĞLU

VE

EKONOMİK KATKILAR RAPORU

2011 Özeti

BANKALARARASI
KART MERKEZİ